

regionalnega razvoja in spremljanju njegovih učinkov, k sodelovanju pa vabi tudi številne druge sorodno usmerjene strokovnjake najrazličnejših profilov.

Da je takšen pristop pravičen in ga je tudi širša strokovna javnost dobrohotno sprejela, kaže zelo dober odziv pri pripravi prve številke zbirke, namenjene sistematični preučitvi regionalnih učinkov projektov, predvidenih v Resoluciji o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007 do 2023. To so velike, za razvoj celotne države pomembne investicije v prostor, od katerih nekatere presegajo regijske okvire. Dejstvo, da so projekti zapisani v Resoluciji, pomeni zavezo države, da bo sodelovala pri njihovi izvedbi. Predlagani projekti so namreč zahtevni tako z vidika umeščanja v prostor kot upoštevanja načel trajnostnega razvoja, zlasti z vidika okoljskih vplivov ter medsebojnih soodvisnosti in učinkov na regionalni in nacionalni ravni.

Resolucija sledi prioriteti enakomernega regionalnega razvoja, ki je zapisana tudi v Strategiji razvoja Slovenije. Večina predvidenih projektov je prostorsko locirana v regije, s čimer bodo lahko postali pomembni projekti predvidenih pokrajin, kar velja na primer za gospodarska središča in projekte turistične infrastrukture. Nekateri drugi projekti imajo izrazite vplive na več regij ali pa kar na celotno državo. Mednje spadajo vsi energetski projekti, cestna in železniška infrastruktura, projekti trajnostne energije, trajnostne mobilnosti, projekti na področju znanja in informacijske družbe. Tako pri projektih, neposredno gnezdenih v pokrajinah, kot pri projektih, ki imajo učinke v celotni državi, se pričakuje tesno sodelovanje z akterji regionalnega razvoja. Resolucijski projekti morajo postati tudi projekti lokalnih skupnosti oziroma njihovih prebivalcev, saj imajo kot taki boljše možnosti za uspeh. Ob tem je pomembno tudi ustrezno upravljanje s človeškimi viri.

V publikaciji je najprej obravnavana Resolucija, potem pa sledijo prispevki, ki obravnavajo njene posamezne dele, to je predvidene projekte, in jih osvetljujejo iz različnih zornih kotov. Čeprav so avtorji prispevkov Resoluciji večinoma naklonjeni, ne moremo mimo nekaterih vprašanj, ki jih ob tem odpirajo. Ugotoviti je mogoče, da Resolucija predstavlja udejanjanje policentričnega razvoja, več desetletij vodilne smernice razvoja Slovenije, saj se osredotoča zlasti na razvoj izbranih središč, od koder naj se pozitivni učinki širijo v zaledje. S tem sledi ugotovitvam stroke, da je razpršena pomoč le redko učinkovita, na drugi strani pa posamezna razvojna središča z živahno razvojno dinamiko laže konkurirajo na svetovnih trgih.

Uvod v drugi del predstavlja razprava o vlogi predvidene pokrajinske členitve na regionalni razvoj, ki skuša združiti vprašanja, ki jih odpira Resolucija, z nastajajočimi pokrajinami, morebitnimi evroregijami in enakomernim regionalnim razvojem. Preostale prispevke, ki se nanašajo na enakomerni regionalni razvoj, je mogoče razčleniti v dve tematski področji, to je na vlogo znanja v regionalnem razvoju in na pomen naravnih dejavnikov pri regionalnem načrtovanju.

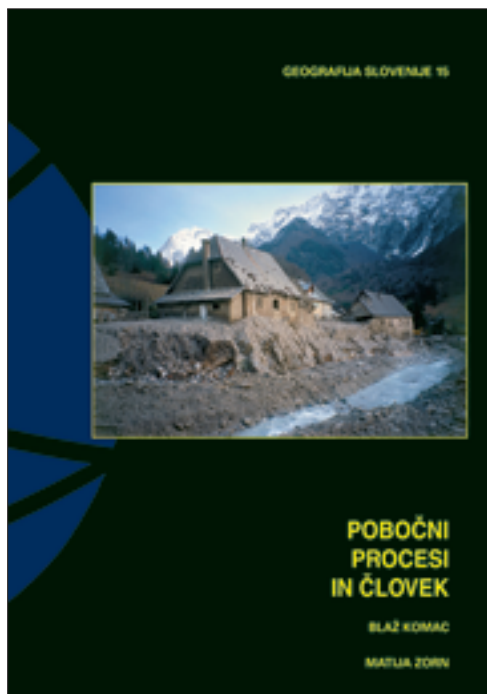
Vse skupaj je v knjigi objavljeno 31 prispevkov, ki so opremljeni z vsem potrebnim znanstvenim aparatom. Pri njihovi pripravi je sodelovalo 47 strokovnjakov, nekateri tudi pri več prispevkih, zato je za mnoge značilna kolektivna obravnava, ki edina omogoča celovitejšo, s tem pa praviloma tudi jasnejšo, bolj zgoščeno podajanje. Približno tretjina avtorjev je geografov. Publikacijo bogatijo preglednice, nekateri prispevki pa so opremljeni tudi z nazornim slikovnim gradivom, tematskimi zemljevidi, kartodiagrami, grafikoni, shemami, skicami in fotografijami.

Drago Kladnik

**Blaz Komac, Matija Zorn:
Pobočni procesi in človek
Geografija Slovenije 15**

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 217 strani, 96 fotografij, risb in zemljevidov, 46 preglednic, ISBN 978-961-254-027-2

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU je kot petnajsto delo v knjižni zbirki Geografija Slovenije izdal obsežno monografsko delo mladih avtorjev, ki se vse od začetkov svojega znanstvenega dela ukvarjata z recentnimi geomorfnimi procesi ter njihovimi učinki na človeka in na podobo slovenskih

pokrajini. V tem delu sta se lotila obsežnega sklopa geomorfni procesov, ki potekajo na pobočjih ter jih s svojim delovanjem ustvarjajo in preoblikujejo. Ti procesi in z njimi povezane oblike so pravzaprav idealna tema za geografsko/geomorfološko preučevanje, a vendar se je zaradi različnih razlogov doslej ni lotil še nihče na tako celovit in široko zastavljen način. Eden od razlogov je gotovo njihova raznolikost in odvisnost od najrazličnejših, naravnih in družbenih dejavnikov ter s tem povezana izjemna zapletenost tematike, a tudi njihov »skrivnosten«, človeku pogosto nerazumljiv način delovanja: vseprisotnih procesov, ki neprestano potekajo pred našimi očmi in vsako leto prestavijo milijone kubičnih metrov gradiva po pobočjih navzdol, večina sploh ne vidi in niti ne pritegnejo naše pozornosti, občasne premike večjih gmot skalovja ali prepereline, ki nam lahko povzročijo veliko škodo ali celo odnesejo nemočne žrtve, pa v časovni omejenosti svojega bivanja vidimo kot izjemne, nenavadne ali celo nerazumljive dogodke »krute narave«, a nanje seveda nekaj let pozneje spet pozabimo.

Ta izrazita dvojnost pobočnih procesov se kaže tudi v dvojnem načinu njihovega preučevanja, ki sta ga avtorja monografije zelo uspešno združila v en sam, izrazito geografski pristop. »Počasni« in na prvi pogled neopazni procesi preperevanja, polzenja, denudacije, erozije in drugih procesov so in še vedno zmotno veljajo za akademsko tematiko, s katero se le naj ukvarjajo znanstveniki, četudi družba od tega nima posebne koristi. Drugi, silovitejši vidik teh istih procesov, ko človeka udarijo po prstih zaradi njegovega nepremišljenega in pohlepnega poseganja po novem in novem prostoru, pa imenujemo naravne nesreče in jadikujemo nad njihovo neizprosnostjo, čeprav gre za takorekoč enake procese kot pri počasnejšem načinu delovanja. Če bodo to in podobna dela tudi v širši družbi deležna pozornosti, kakršno si zaradi pristopa in bogate vsebine vsekakor zaslužijo, morda v prihodnje tako ne bomo več tako nebogljeni, kot smo bili usodnega novembra 2000, ko nismo vedeli niti, kako poimenovati premik ogromne gmote, ki je pod sabo pokopala del Loga pod Mangartom.

Ena od velikih težav, s katero sta se avtorja monografije soočala na vsakem koraku, je pomanjkljiva ali nedodelana terminologija teh procesov in z njimi povezanih oblik. Pohvaliti velja dobro premišljene

definicije ter dosledno uporabo izrazov za pobočne procese in oblike v besedilu, kar bi veljalo posnemati in postopoma opustiti preohlapno rabo nekaterih izrazov, bo pa uporabnik verjetno pogrešal dodatna pojasnila in natančnejše opredelitve pomenskih odtenkov v prekratkih definicijah v terminološkem slovarčku (deveto poglavje).

Delo je sicer zelo pregledno zasnovano, vsebina skrbno razčlenjena na devet poglavij in ta naprej na številna podpoglavja, tako da se v obsežni in zapleteni tematiki ni težko znajti, a vseeno bi bila v takšnih temeljnih delih dobrodošla stvarni in geografski indeks, ki sta v tovrstnih tujih delih že kar samoumevna. Avtorja začenjata z uvodnim poglavjem o geomorfnih procesih (preperevanje, denudacija, erozija, akumulacija) in kratke predstavitev podpreta s številčnimi podatki o jakosti teh procesov, da bi si uporabnik ustvaril vsaj približen vtis o izjemni dinamičnosti naših pobočij. V naslednjih dveh poglavjih sta zelo na kratko predstavljeni metodologija terenskega preučevanja pobočnih procesov (nadaljevanje je v sedmem poglavju, ki obravnava izdelavo kart ogroženosti) in obstoječa slovenska geografska literatura o njih. Namen slednjega poglavja ni bil prikaz celotne strokovne literature o teh pojavih, temveč izpostaviti dejstvo, da tovrstnih preučevanj v geografiji sploh ni bilo tako malo, res pa je, da se je večina s temi pojavi ukvarjala z vidika naravnih nesreč. Obsežen nabor geološke literature in preučevanj drugih strok je smiselno predstavljen pri posameznih procesih oziroma konkretnih pojavih ter v skupnem seznamu literature in virov z več kot 500 naslovi na koncu knjige.

Osrednji del monografije je peto poglavje, ki obsega skoraj polovico knjige, v njem pa so sistematično predstavljene vse skupine pobočnih procesov (polzenje, skalni podori, zemeljski plazovi, drobirski tokovi). Precejšen poudarek je na večjih dogodkih, ki se zaradi negativnih posledic za človeka opredeljujejo kot naravne nesreče, vendar so v ustrezni meri upoštevani tudi čisto geomorfološki in geološki vidiki njihovega pojavljanja in učinkov. Da so »počasnejši« procesi obravnavani v nekoliko manjši meri, je glavni razlog v tem, da o njih vemo še zelo malo in da se geografija z njimi v preteklosti ni veliko ukvarjala; izjema je kraška korozija, vendar pa zanjo sploh ne vemo, v kolikšni meri je »soodgovorna« za nastajanje in spreminjanje pobočij.

Poglavje se začne z uvodnim razmišljanjem o vzrokih in povodih za nastanek ter potek pobočnih procesov, nato pa sledijo podrobne predstavitve po glavnih skupinah. Najprej avtorja podrobno obdelata terminološki vidik vsakega pojava, sledi členitev pojavov po vrstah ter podrobna predstavitev procesov. Teoretični del je odlično nadgrajen z nizom praktičnih primerov, pri katerih sta avtorja občasno segla nekoliko tudi v našo bližnjo sosesčino. Te predstavitve ocenjujem kot vrhunec knjige, saj sta avtorja vsestransko osvetlila celo vrsto znanih in manj znanih pojavov (od drobirskega toka v Logu pod Mangartom novembra 2000 ter zemeljskih plazov v Halozah in dolini Lahomnice poleti 1989 do velikih predzgodovinskih podorov v dolini Soče ali na južnem vznožju koroškega Dobrača). Pri vsakem primeru so podrobno predstavljena dosedanja preučevanja, vzroki in povodi dogodka, potek dogajanja, posledice za človeka in drugi pokrajinski učinki, da se bere kot napet roman in človeka dobesedno prisili v ogled na terenu. Prikazi so bogato opremljeni s kartami, skicami in fotografijami.

V šestem poglavju se avtorja lotita težavne teme preučevanja teh pojavov z namenom ugotavljanja ogroženosti zaradi njihovega pojavljanja, s poudarkom na zemeljskih plazovih. Predstavljena sta dva glavna pristopa, deterministični (izhaja iz nabora dejavnikov, ki naj bi vplivali na pojavljanje zemeljskih plazov, njihov pomen pa ovrednotimo s pomočjo ponderjev) in probabilistični (izhaja iz podatkov o konkretni razširjenosti nekega pojava, na osnovi česar iščemo glavne dejavnike, s katerimi najboljše pojasnimo njihovo razporeditev). Obe metodi sta prikazani tudi s konkretnimi primeri njune uporabe v različnih delih Slovenije. S temi metodami lahko tudi geografi izdelamo zemljevide razširjenosti določenega pojava in presojo ogroženosti, vendar pa, kot ugotavljata avtorja, naša družba usmerja preveč naporov v odpravljanje posledic negativnih učinkov namesto v naravnim razmeram bolj prilagojeno prostorsko načrtovanje.

V osmem poglavju razkrivata avtorja še en, doslej spregledan vidik pobočnih procesov: kaj lahko o njih razberemo v svetih knjigah (predvsem v Bibliji) in slovenskih ljudskih pripovedkah. Zanimiv prispevek bo morda spodbudil nadaljnje zbiranje tovrstnega gradiva, ki ga je verjetno še zelo veliko

v védenju lokalnega prebivalstva, avtorja pa ga navajata predvsem kot potrditev dejstva, »... *da je pri urejanju prostora treba upoštevati tudi naravne dejavnike* ...« Zato knjiga ni namenjena le peščici geomorfologov, ki se ukvarjamo s temi pojavi, temveč tistim, ki odločajo o načrtovanju in rabi prostora in ki v šolah prenašajo pridobljeno znanje in izkušnje na nove generacije, kajti rešitev problema odnosov med naravo in človekom ni v odpravljanju posledic, temveč v razumevanju vzrokov in načinov delovanja naravnih procesov ter v prilagajanju naravnim omejitvam.

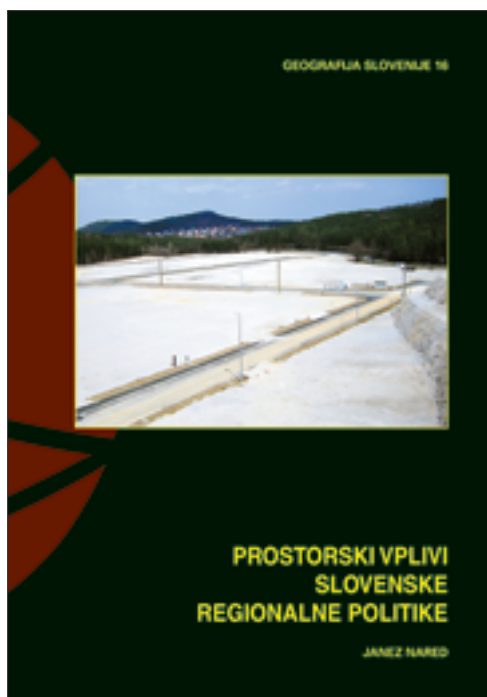
Karel Natek

Janez Nared:

Prostorski vplivi slovenske regionalne politike

Geografija Slovenije 16

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 202 strani, 45 preglednic, 68 slik, ISBN 978-961-254-045-6

Monografija je rezultat večletnega raziskovalnega dela. Povezana je s pripravo avtorjevega doktorskega dela z naslovom »Vplivi regionalne politike na razvoj prostorskih struktur v Sloveniji: teorija, modeli in aplikacija«. Odseva aktualno in hkrati nič manj težavno problematiko preučevanja vplivov regionalne politike na ekonomski in socialno geografski razvoj slovenskih pokrajin s pomočjo prostorskih struktur. Izhodišče predstavlja študijski problem, povezan s kompleksno analizo stanja in opredelitvijo razmer v socialnogeografskem in ekonomskogeografskem smislu. Odgovoriti želi na vprašanje, kako in v kolikšni meri je predvsem na lokalni ravni moč aktivirati naravne, ekonomske in kulturne potenciale za bodoči razvoj. Namen pričujoče knjige je potemtakem ugotoviti, v katero smer naj se razvija načrtovanje bodočega razvoja oziroma kako vzpodbujati lokalne ekonomije s pomočjo opredelitve temeljnih znanstvenih spoznanj o razvoju prostorskih struktur. Raziskava temelji na vzročni povezanosti